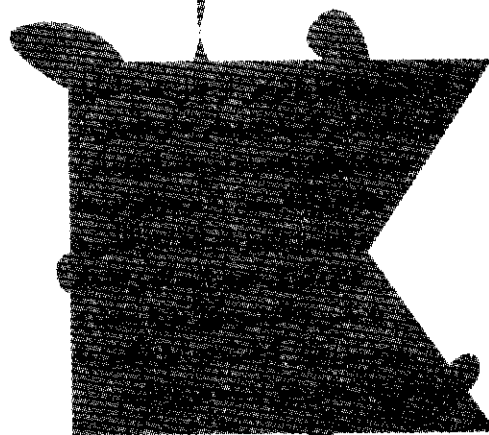

میهمانی رفتن و فواید آن

دکتر محسن ایمانی
استادیار دانشگاه تربیت مدرس

ژورنال علمی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۷- ناآشنایی یا کم‌آشنایی با مهارت‌های اجتماعی

(SOCIAL SKILLS)

مانع و رادع دیگر برای حضور برخی افراد در مجالس و محافل خانوادگی یا ضیافت‌های فامیلی، مسئله ناآشنایی یا کم‌آشنایی با مهارت‌های زندگی (LIFE - SKILLS) و زیر مجموعه‌های آن نظیر مهارت‌های اجتماعی است. طبیعی است کسانی که با آداب اجتماعی آشنایی ندارند یا با آن‌ها کم‌تر آشنا هستند، نمی‌توانند حضور خوبی در جمع بستگان و فامیل داشته باشند، چرا که حضور موفق در جمع مستلزم رعایت آداب و رسومی است که منجر به مقبولیت فرد در جمع می‌شود و آن‌ها که فاقد این مهارت‌ها هستند، نمی‌توانند رضایت حاضران

در جمع یا میزبانان را فراهم کنند و معمولاً موجبات آزردهی خاطر آنان را فراهم می‌سازند و در نتیجه با عکس‌العمل‌های منفی آن‌ها مواجه می‌شوند. این قبیل افراد به تدریج علاقه و اشتیاق خود را برای حضور در میهمانی‌ها از دست می‌دهند. پس باید ترتیبی اتخاذ شود که چنین افرادی بتوانند مهارت‌های اجتماعی لازم را فرا بگیرند. برخی از مهارت‌های اجتماعی عبارتند از:

الف) همدلی (EMPATHY)

مراد از همدلی آن است که آدمی بتواند به احساسی مشابه آن چه دیگری تجربه کرده است، دست یابد. برای مثال، اگر میزبان از رخدادی ناگوار متأثر شده است و آن را بازگو می‌کند،

۳۴

پژوهش‌های علمی و فرهنگی

ریشه ماهانه آموزشی - تربیتی
فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۷
شماره ۳۳۲-۳۳۷

نوجوان باید بیاموزد که او نیز با میزبان همدلی کند و تأثری متناسب با وی ابراز نماید.

ب) همدردی (SYMPATHY)

مقصود از همدردی آن است که وقتی فردی احساس درد می‌کند و آن را ابراز می‌نماید، طرف مقابل، اگر نمی‌تواند در حد او متأثر باشد، لاف‌ل در حدی نازل‌تر تأثر و تأسف خود را اظهار کند. اگر چنین واکنشی توسط نوجوان در ارتباط با آلام میزبان صورت نپذیرد، معلوم می‌شود که او نتوانسته است چنین مهارتی را کسب کند و چون بی‌تفاوت از کنار درد میزبان می‌گذرد، این برخورد بر او ناگوار می‌آید و لذا ممکن است که او هم نتواند میهمان نوجوان خود را چنان که شایسته است مورد مهر و لطف قرار دهد. این امر ممکن است موجب بی‌علاقگی نوجوان به حضور در میهمانی‌ها گردد. پس لازم است که درس همدردی با دیگران و نحوه ابراز آن را به نوجوانان بیاموزیم و او را با این ایبات سعدی آشنا کنیم که می‌گوید:

بنی آدم اعضای یک پیکرند

که در آفرینش ز یک گوهرند

چو عضوی به درد آورد روزگار

دگر عضوها را نماند قرار

تو کز محنت دیگران بی‌غمی

نشاید که نامت نهند آدمی

ج) توان سخن گفتن در جمع

مهارت اجتماعی دیگری که باید کودکان، به ویژه نوجوانان، فرا بگیرند، قدرت و توان سخن گفتن در جمع است. یکی از دلایلی که نوجوانان به خاطر آن در جلسات میهمانی حضور نمی‌یابند، این است که آن‌ها قادر به اظهار نظر در جمع نیستند. نوجوان در جمع مورد سؤال قرار می‌گیرد و لذا باید اظهار نظر بکند و در جمع سخن بگوید. اگر نوجوانی از عهده انجام این کار به خوبی برنیاید، از حضور در میهمانی‌ها امتناع می‌کند. پس باید فرزندانشان را از دوران کودکی به خواندن اشعار و نقل داستان‌ها در جمع ترغیب کنیم تا مورد تحسین و تشویق حضار قرار بگیرند. در دوره راهنمایی و دبیرستان

نیز باید تلاش شود که دانش‌آموزان در جریان تدریس فعال باشند و آن‌ها هم درس را به صورت کنفرانس ارائه دهند تا کم‌کم به توان سخن گفتن در جمع نائل آیند. دانش‌آموزانی که چنین مهارتی داشته باشند

آمدگی بیش‌تری برای حضور در جمع و مراسم و جشن‌ها و دید و بازدیدهای فامیلی خواهند داشت.

مهارت‌های اجتماعی منحصر به موارد ذکر شده نیست، بلکه متعدد و فراوان است که در این مقال فرصت پرداختن به آن‌ها وجود ندارد. در هر حال بر این نکته تأکید می‌کنیم که آشنایی با مهارت‌های اجتماعی برای نوجوانان امری ضروری است و باید در فرایند تعلیم و تربیت رسمی در دوره‌های مختلف تحصیلی، ارائه محتوای لازم در این قلمرو مدنظر باشد.

۸- کمرویی و خجالتی بودن

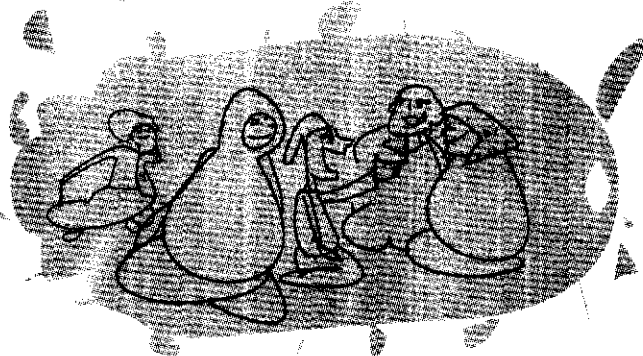
مسئله کمرویی مانع دیگری برای حضور نوجوانان در میهمانی‌هاست. نوجوانان کمرو به این دلیل که نمی‌توانند به خوبی از عهده تعامل (INTERACTION) با دیگران برآیند، کم‌تر در میهمانی‌ها حضور می‌یابند. برخی یافته‌ها حکایت از آن دارند که کمرویی امری ارثی است و معمولاً والدین فرزندان کمرو، خود نیز از کمرویی رنج برده، در مقام والدینی از چنین رنجی مصون نمانده‌اند. البته برخی بر نظریه پرچسب‌زنی (LABELING) تأکید کرده، بر این باورند که به افراد کمرو رنگ خجالتی بودن و کمرویی زده شده است و کودک و نوجوان نیز چنین رنگی را پذیرفته و رفتار خویش را با آن انطباق داده‌اند. بعضی دیگر نیز حضور کم‌رنگ و ناکامی کودک و نوجوان را در فعالیت‌های اجتماعی دلیل آن دانسته‌اند و برخی هم وجود اضطراب و تشویش را به‌عنوان عامل کمرویی برشمرده و بر این عامل در کنار سایر عوامل تأکید بیش‌تری کرده‌اند. نبود یا کمبود مهارت‌های اجتماعی و نیز نقایص عضوی از دیگر علل کمرویی به شمار می‌آید.

۹- بی‌توجهی یا کم‌توجهی به نوجوان در

میهمانی‌ها

یکی دیگر از علت‌هایی که مانع حضور نوجوانان در جمع فامیلی می‌شود، بی‌توجهی به نوجوانان در هنگام دید و بازدید است. این مشکل زمانی خود را بیش‌تر نشان می‌دهد که در جمع اقوام و فامیل، فرزندان نوجوان کم‌تر حضور داشته باشند و نوجوان در جمع بزرگ‌ترها احساس تنهایی کند، به ویژه آن‌که با او اختلاطی هم صورت نگیرد. این بی‌توجهی رنج تنهایی در کنار جمع را فزونی می‌بخشد.

یکی از مشکلات نوجوانی که مادرش او را به مرکز مشاوره آورده بود، بی‌میلی او به شرکت در میهمانی بود.

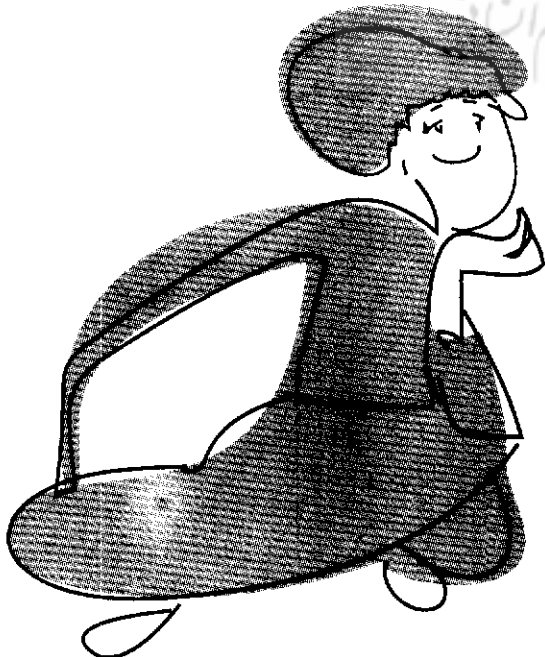
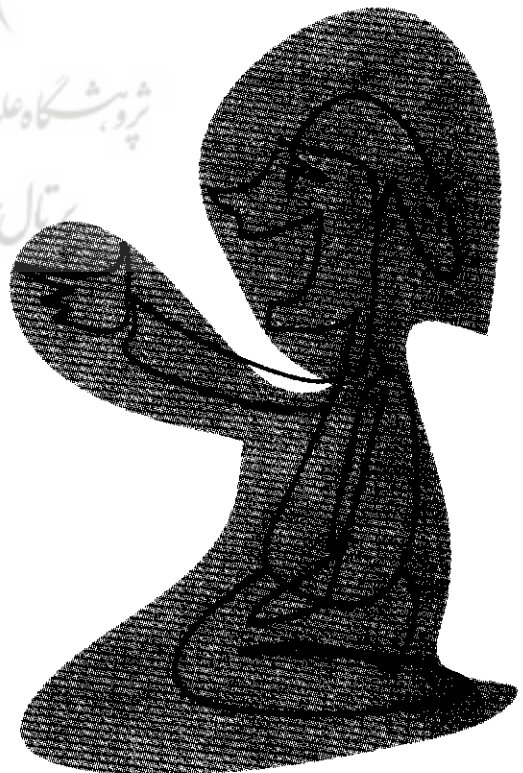
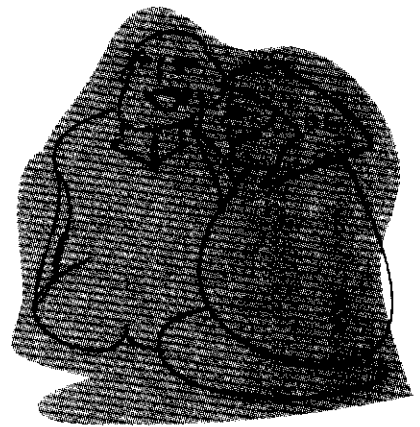
راه کارهایی برای تسهیل شرکت نوجوانان در میهمانی‌ها

- ۱- در میهمانی‌ها به نوجوانان احترام بگذاریم. این امر هم وظیفه والدین و هم برای میزبانان به عنوان تکلیف تلقی می‌شود.
- ۲- اگر نوجوانی از حضور در میهمانی‌ها امتناع می‌کند، به بررسی دلایل آن بپردازیم و از طریق تماس با مشاوران مجرب، نسبت به حل مشکل نوجوان اقدام کنیم.
- ۳- گاه خوب است که میزبان ضمن دعوت از خانواده، با نوجوان خانواده نیز تلفنی گفت‌وگو کند و با صمیمیت و احترام، علاقه‌مندی خود را برای حضور او در میهمانی ابراز نماید. گاهی حتی میزبان می‌تواند با استفاده از خودروی شخصی خود نوجوان را به میهمانی ببرد.
- ۴- در میهمانی‌ها، حین سخن گفتن نوجوانان به آن‌ها توجه کنید. این امر بر رغبت بیشتر نوجوانان برای حضور در میهمانی‌ها می‌افزاید.
- ۵- در پایان مراسم جشن و میهمانی، حتماً به نوجوانان بگویید که حضور آن‌ها به مجلس شما صفای بیش‌تری بخشد. این امر موجب تقویت حضور نوجوانان در میهمانی‌ها می‌شود.
- ۶- به هنگام دعوت از نوجوانان، حتماً بر وجود خاطرات خوب میهمانی‌های قبلی تأکید کنید.
- ۷- فضای میهمانی‌ها را با شادی همراه کنید تا به نوجوانان خوش بگذرد.
- ۸- از کودکی، حتماً کودکان خود را به میهمانی‌ها ببرید تا آن‌ها به میهمانی رفتن عادت کنند و در نوجوانی هم به این روند استمرار بخشند.
- ۹- خوشحالی خود را از حضور نوجوانان در میهمانی‌ها، فقط با الفاظ ابراز نکنید و کارهایی انجام دهید که آن‌ها احساس خوشحالی شما را در عمل در یابند.
- ۱۰- توجه به ذائقه نوجوانان در پخت غذا، تهیه میوه‌ها و

وقتی که از نوجوان دلیل عدم حضور او را در جمع فامیل جویا شدم گفتم: «همه افراد فامیل ما بزرگسال و پیرمرد و پیرزن هستند و مادرم مرا در سن و سال بالا به دنیا آورده است. وقتی که به میهمانی سالمندان می‌رویم، آن‌ها فقط با سالمندان صحبت می‌کنند و کسی چندان حرفی با من ندارد و من هم فقط می‌گویم سلام و

والسلام. البته گاهی برای این که بگویند تو هم کسی هستی. بعد از سخن گفتن طولانی با هم، نگاهی هم به من می‌کنند و می‌گویند: تو چطوری؟ آن هم به خاطر این که نگویند با او حرفی نزدیکیم. اگر مرا هم طرف صحبت خودشان قرار می‌دادند، رغبت بیش‌تری به میهمانی رفتن پیدا می‌کردم. نوجوانی در این میهمانی‌ها نیست که با هم صحبت کنیم. پیرمردها و پیرزن‌ها هم که با من حرف حسابی نمی‌زنند. جالب‌تر این است که والدینم هم از بس مشغول سخن گفتن با این و آن‌اند که آن‌ها هم با من حرف نمی‌زنند و من از تنهایی در کنار جمع خسته می‌شوم.»

بدین ترتیب باید در جمع فامیل جایی هم برای نوجوان در نظر گرفت و او را هم به عنوان یک فرد به طور جدی مورد خطاب قرار داد تا این که حوصله‌اش سر نرود.

شیرینی‌ها نیز نباید از خاطر دور بماند.

۱۱- اگر بتوانید کانال تلویزیون را نیز بر اساس علایق نوجوان‌ها تنظیم کنید، بر تمایل حضور آن‌ها در خانه خود خواهید افزود.
 ۱۲- ایراد گرفتن والدین از سر و وضع نوجوانان، مانع دیگر حضور آنان در میهمانی‌ها تلقی می‌شود. اگر سرو وضع آن‌ها متناسب با هنجارهای اجتماعی و اعتقادی است، دیگر نیازی به چالش نیست. نوجوانان را با وضعیتی که علاقه‌مندند به میهمانی ببرید.

۱۳- دعسوا و مجادله والدین در مسیر میهمانی، گاه موجب بازگشت نوجوان به خانه می‌شود. لطفاً در مسیر میهمانی با نوجوانان خود بگویمگو و جرو بحث‌های مخرب نکنید.

۱۴- تحقیر میزبان توسط والدین، مانعی برای حضور نوجوانان است، حال آن که تکریم میزبان اشتیاق نوجوانان را به حضور در خانه او فزونی می‌بخشد.

۱۵- تحمل مشقت و سختی زیاد در مسیر رفت و آمد به میهمانی نیز نقشی بازدارنده دارد و مانع حضور نوجوانان (به ویژه نوجوانان راحت طلب) در میهمانی‌ها می‌شود. بنابراین تلاش کنید سفرهای شهری یا از خارج از شهر شما که به قصد میهمانی رفتن انجام می‌شود، برای نوجوانان مشقت آفرین نباشد.

۱۶- در رفتن به میهمانی‌ها از نوجوانان نظرخواهی کنید. نوجوانان را فقط به منازل کسانی نبرید که شما آن‌ها را دوست دارید، بلکه به منازل کسانی هم ببرید که نوجوانان نیز آن‌ها را دوست دارند. نوجوانی می‌گفت: پدرم همیشه ما را به دیدن فامیل‌های شمال شهری می‌برد، در حالی که ما فامیل‌های جنوب شهری خود را هم دوست داریم و از حضور در خانه آن‌ها نیز احساس لذت و رضایت می‌کنیم.

۱۷- با ابراز مهر می‌توانیم دیگران، از جمله نوجوانان فامیل را در خانه خود بپذیریم، به شرط آن که میهمان دوست باشیم. به قول نظامی:
 درویش نواز و میهمان دوست

۱۸- سعی کنیم که رفتار ما و نیز نوجوانان ما در میهمانی به گونه‌ای نباشد که میزبان همچون خاقانی بگوید:

خوان جان ساختن چه سود که من
 به سزا میهمان نمی‌یابم

۱۹- اگر رفتار و گفتار ما با میهمانان خوب باشد، میهمانان به سوی خانه ما صف می‌کشند و در این صف حضور نوجوانان نیز پرشور و دیدنی است.

۲۰- به موقع به میهمانی برویم تا نه خود ما و نه نوجوان ما به خاطر دیر رسیدن به میهمانی سرزنش نشویم.

۲۱- از رفتن به میهمانی اهل هوی و هوس حتماً بپرهیزیم. به قول علی - علیه السلام - نشست و برخاست با اهل هوی عامل فراموشی ایمان است.

۲۲- وقتی که میهمانان خداحافظی می‌کنند، آن‌ها را به خوبی بدرقه کنیم و به آن‌ها بگوییم که با رفتن شما خانه ما از صفای وجودتان تهی می‌گردد و این جمله را با تأکید بیش‌تر به نوجوانان هم بگوییم.

در خاتمه، این جملات ناتان آکرمن (ACKERMAN)، پدر خانواده درمانی را به خاطر بسپاریم که می‌گوید: « خانواده از طریق شرکت در مراسم، مناسک، جشن‌ها، سوگواری‌ها و میهمانی‌ها به سلامت روانی خود کمک می‌کند که به آن شفا بخشندگی خانواده می‌گویند و این التیام بخشندگی در سراسر تاریخ همراه بشر بوده است. »

منابع:

- نهج البلاغه.
- فرهنگ، علی اکبر. ارتباطات انسانی. تهران: انتشارات ری.
- توسلی، غلام عباس. درآمد بر گروه سنجی.
- منصور، محمود. احساس کهنتری. تهران: انتشارات رشد.
- شاملو، سعید. اصول بهداشت روانی. تهران: انتشارات رشد.
- دیوان شعرایی چون: صائب تبریزی، حافظ، پروین اعتصامی، فخرالدین عراقی، عطار، منوچهری، خاقانی، نظامی و محتشم کاشانی.

